

I. N. 7.

MOSES

Seu

DE IIS QVÆ IN MAGNO ILLO
MERITO SUSPICIUNTUR,

DISSERTATIO GRADUALIS,

Sed Brevis,

Quam,

Ex Consensu Ampliss. Ordinis Philos.
in celeberrima Academiâ Aboënsi,

Sub PRÆSIDIO,

Viri Amplissimi & Celeberrimi,

M. CHRISTIERN
ALANDRI,

Eloq. Prof. Regii & Ordinarii,

Publico examini modeste submittit

ERICUS J. FROSTERUS,

Uhloënsis,

In Audit. Max. d^o 19 Novembris,

M. DC. XCIV.

Impr. apud Joh. WALLIUM.

Reverendissimo in CHRISTO

Patri ac Domino,

DN. JACOBO
E A N G/

S. S. Theologiæ Doctori
Consummatissimo,

Superintendenti Narvensi
Eminentissimo,

Consistorii Ecclesiastici Præsidi
Gravissimo,

Scholarum Ephoro Accura-
tissimo.

Patrono submissâ animo veneratione
eternum prosequendo.

Has qualescumque cogitationes subitaneas Reverendissimo Patri in animi veneracionis pleni characterem, summo, sicut par est, Reverentiae studio offert

Reverendiss. V. Amplitud.

*Observantissimus
cultor*

E. FROSTERUS.

In VIRUM

Clarissimum & ad sublimia ingeniatum,
DN. MERICUM FROSTERUM
Amicum ad ungvem factum, postquam
eruditam Disputationem, de MA-
GNO Mose, Magisteriale,
edidisset.

MSi non unquam vita est in-
sidere musca
Ceu jactat Majmon: vix ob-
strepit alter Apella,
Qvanto ego FROSTERI sum ju-
dex æqvior autem
Nullam illo in maculam si dico
fuisse repertam?

Quo esset animo, cum pluribus
non vacaret prodidit
paucissimis

CHRISTIERN ALANDER
Prof: El.

הָר שָׁאַר חָנָן Psal. 61. 1.

Argumentum præsens tradituro mihi de summo Principe in Israel Mose, non existimet Benevolus Lector esse animum in hac angustia temporis prolixum aliquod opus conscribere. Etenim sicut ipsa temporis brevitas rerum brevitatem maximè postulat, ita nec necessarium duco, longè lateque per diversorum in orbe literato scriptorum monumenta ire. Igitur de Nibili hac materia pauca nunc chartas committam, quæ si nequeam expedire debita dexteritate, illud temporis brevitati aliorumq; studiorum curis precor condones. Adeo tuam cordate Lector mitiorem mihi promitto censuram.

§. I.

Nativitas Mosis incisisse traditur in Annum Mundi 2372 à qvibusdam Chronologis, qvamvis huic calculo unum addant vel detrahant annum nonnulli, qvi de his rebus copiosissime scribunt: videantur Calvisius in Chronologia, Vossius, Chytræus & alii. Quo autem mense & die contigerit hæc nativitas Mosis, altioris est indaginis, nec à qvoqvā id exactè posse definiri existimō. Rabbinis placet dies quartus, seu septimus mensis duodecimi, apud Hebræos Adar dicti, qvi nostro Februario respondet: Vide Joh. Hen Otton. Lex: Rabbinicum p. 386. Sed cum hæc sententia meritis nitatur Hebræorum conjecturis, facile rejicitur cum nullo substructa sit fundamento, nec solidi qvidqvam præ se ferat. Curiose nimis qværunt sapientes Hebræorū qvotus à conceptione fuerit mēsis & dies nativitatis? Septimum fuisse nonnulli existimant, hoc ducti præser-tim ratiocinio: qvod a Parentibus per tres continuos menses absconditus ab

ex-

exploratorum turba securus fuerit Post
trimestre vero præterlapsum non ausi
sint occultare Mosen, qvia per singulas
domos inquisitionem metuerint rigidi-
orem (qvæ decimo qvolibet mense per-
agebatur juxta eorum assertionem)
unde nec infanstutus amplius latere po-
tuerit. Porro ex genethliaco themate
Ægyptiis innotuisse nugantur nativita-
tem ipsam, & decimum fuisse in ordi-
ne mensem, quo inquisitio facta est; ex
qvibus concludunt Mosen communem
vidisse auram septimo mense à conce-
ptione. Sed qvam vana hæc sint ac
frivola, omnibus constare existimo, qui
vel minimum hæcce considerant. Æ-
gyptii enim non scire potuerunt tempus
conceptionis, imo nec nativitatis, qvæ
absqve dubio in occulto accidit. Si e-
nim hæc perspecta ipsis fuisset, facile
causa ad Magistratum delatâ parentes
meritas dedissent pœnas facti sui, & ea
ratione totam suam familiam in exiti-
um conjectissent. Sed tale quid Textus

¶
sacer non admittit. Sane in sua sententia errasse Hebræorum Magistros dicendum est, qvos etiam hoc in casu excusat Doctissimus Aben Ezra, qvi contrarium qvoqve demonstrat. Vide Varen. Disput. in Decad. Mosaicas. Sed supponamus Magos Ægyptiorum & sapientes cognovisse tempus partus, hinc tamen accuratè non potuissent certo constituere tempus conceptionis, cum valde sit difficile certum præscribere tempus partus humani, qvi multiplex esse solet & de hac re magna adhuc dum sit disquisitio apud Doctores Medicinæ. Hæc ulterius non tangimus, sed hujus Scholæ Præceptorum censuræ commitimus, qvi forte largientur partus septimestres minus esse perfectos, & vividos. Hinc videtur hanc ipsorum assertionem non quadrare in ipsum Mosen, qvi elegans dicitur fuisse, Exod. 2.v. 2 כִּי טוֹב הַנָּאָתָה confer. Gen: 6. v. 2. Gen: 24, v 16. in qvibus locis phrasis illa de elegantia & pulchritudine corporis usurpatur. Qvamvis nec absolute

lutè negandum sit, specialia qvædam
dari exempla septimo mense natorum,
cum justa corporis proportione & per-
fectione, sed ea sunt singularia, ad qvæ
hoc in loco non est recurrendum, cum
nulla svadere] videatur ratio. Hoc
tantum nunc dicimus, qvod certum a-
liqvod tempus præscribi non possit na-
tivitati Mosis, nec inqvirere audacius
in hanc rem volumus, nam qvæ Magi-
ster maximus nescire nos voluit, cum
erudita inscitia ignoramus.

§. II.

Parentes habuit Moses honoratissi-
mos, pietate & virtute insignes. Pa-
ter nominatur עַמְרָם Amram qvod
nomen proprium veteres scripserunt
per Ambram, Græci Αμράμ & Αυβράμ.
Epiphanius tradunt confusisse hoc
nomen cum Abram, licet Amram & A-
bram diversissimis scribantur literis ini-
tialibus, prius habet γ posterius α.
Exod. 2. v. 1. dicitur huisle לוי Levi
אִישׁ מִבֵּית מִבֵּית Vir insignis de domo Levi, qvia fuit
ori.

oriundus ex prosapia Levi & qvidem
Nepos ejus, pronepos Jacobi Patriar-
chæ. Exod: 6. v. 16,17. Origo hujus
vocis est Hebræa & ratione etymolo-
giæ *populum excelsum* importat, juxta
Celeberrimum Leusdenium in Onoma-
stico Sacro. Qvod qvam apposite con-
veniat Mosi clarum est, qvippe hic am-
plissimus fuit in familia Levitica, imo
tantus extitit heros, ut ipsum DEUS ex
coramudi mortalium conditione exi-
mere voluerit, pro ut loquitur Doctiss.
Cunæus in lib. 2: cap. 5. de Repub: He-
bræorum. Hinc videmus solenne fu-
isse Hebræis nomina cum deliberatio-
ne filiis imponere, eaque aptare quæ
futurorum essent ipso etymo vaticini-
um, qvæqve ipsorum majorum memo-
riam excitarent, dum fortunata sive in-
felicia referrent, uti loquitur Emanuel
de Naxera in Antiq. Dieterici. Matri
nomen fuit Lochebed, Hebraice
Exod. 2.v.6. vocatur לֹא בְתָ Levi, juxta
nonnullos filia Levitæ cujusdam, h.e. stir-
pis suæ, Cap. 6. v. 20. dicitur לֹא amita

Amram, & ita vox hæc in locis illis
 scripturæ explicatur, in qvibus aliquories
 occurrit. Conferatur Num: 26. v. 59. ex
 qvo loco evincere conantur Jochebed
 fuisse filiam ipsius Levi. Versio Græca
 per θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς τῆς μητρὸς αὐτῆς
 exponit. Targ. בַת אֲחֹת אֶבְיוֹן filia so-
 roris Patris sui. Plures stant pro ea
 sententia, qvod Jochebed fuerit amita
 Amram & filia Levi, illud etiam versio
 Chaldaica per אֲחֹת אֶבְיוֹן fororem
 Patris sui exprimit. Quid vero de
 Conjugio hoc sentiendum sit, de ea re
 videri possunt Theologorum & alio-
 rum judicia, qvorum quidam dispensatio-
 nem hic agnoscunt divinam, prout in
 Polygamia Patriarcharum, vide de his
 Celeberrimi Theol. & Episcop. D. Ben-
 zelii Disputationes in vitas Patriarcha-
 rum. Qvamqvm etiam insignis The-
 ologus A. Osiander eam hic præferat
 opinionem, qvâ Jochebed statuitur fu-
 isse cognata solummodo Amram, non
 amita, vide Commentarium ipsius ad
 Exod. 6. v. 20.

§. III.

Grassante Tyrannide Pharaonis, clan-
culum asservatus fuit Moses uti an-
tea diximus, sed cum inevitabile vide-
rent fore Parentes ut diutius domi cu-
stodiretur, nisi in præsentissimum se
conjicere vellent periculum, exponen-
dum omnino censuerunt. Quem in-
ter lachrymas & suspiria alveo com-
missum, in arca quadam ad oram flu-
minis collocarunt, ne rapiditate aquæ
abriperetur. Interea dum hæc ageren-
tur accidit, ut Filia Pharaonis quam
Josephus & alii Thermutin vocant de-
lenderet e Regio suo Palatio lotionis
gratia ad flumen Nilum, quam expiato-
riam quidam volunt, in sacris gentili-
lium usurpatam. Vide Gejerum de
Luætu Hebræor. Cap. 21. qui ex hoc
exemplo & aliis ostendit mulieres Ori-
entalium non fuisse contentas particu-
lari membrorum quorundam lotione,
sed totum corpus fere quotidie mun-
ditiei causa lavare consueisse. Hæc
inquam Pharaonis filia Mosen ex aquis
extra-

extractum matri suæ Iochebed lactandum tradidit. De his plura non addimus, cum clariora sint ex ipsis Bibliis. Rabbini cubitum filiæ hujus in manus emissione excreuisse tradunt, qvæ nungamenta amissa nunc facimus. Postquam jam accrevisset Moses adductus est ad Aulam Pharaonis ubi in filium adoptavit ipsum Filia Regis. Qværitur non immerito, qvomodo id fieri potuerit consensu Regis, qvi infensissimus Hebræorum erat hostis? Josephus singularē venustatem infantis in cauſa fuisse affirmat. Clemens Alexandrinus ex necessitate quadam ob defectum successoris Regni, vel prolis illud contingisse putat. Sed qvicqvid sit, providentia hic Dei singularis agnoscenda est. Vide Celeber. Theologos nostri Seculi & in eorum numero M. Calovium & Osiandrum qvi hic consulendi sunt.

§. IV.

De notatione nominis pauca adducimus, non quasi nostrarum sit virium

inter Doctiss. viros dirimere sitem,
 cum in hoc negotio non vulgariter
 de origine vocis contendant. Inpri-
 mis hoc certum est, qvod circumcisio
 pueropii parentes aliud aliquod imposu-
 erint nomen, cum hoc nomen Moses
 non potuerit esse in circumcisione illi
 datum, uti qvidam voluerunt: Non e-
 nim parentibus constare potuit dum
 circumcideretur, qvod ex aqua servan-
 dus foret, nisi ad revelationem recur-
 rere volueris. Qvodnam vero fuerit
 nomen illud proprium in domo mater-
 na, tacet Scriptura. Veteres Hebræi
 decem fuisse nomina tradunt & hæc
 seqventia: חֶבְרָה chaber, Patris Amrami
 autoritate ipsi datum, יְקֹוּתִיאָלֵה Ieku-
 thiel, Matris, וָתְרָה Sororis, אֲבִי זְנוֹחָה Abi
 Zanuach fratriis Aharonis, אֲבִי סֻכּוֹה Abi Socho, Kahati, שְׁמַעְיָה Schemaja, I-
 sraelis, בֶּן נְתָנָאֵל filium Nathanaelis,
 טֹבִיּוֹת Tobia, סּוֹפֵר Scriba. De his
 vide. A: Myller. Gloss. Sacrum. Ab Æ-
 gyptiis vocatus fuit מְגֹוָס Monios

cun-

cundum Aben Esram. In textu sa-
cro יְהוָה se ipsum appellat. An vox
hæc sit origine Hebræa vel Ægyptiaca,
nunc videndum est. And. Myllerus
Mosis nomen vere Ægyptiacum esse
statuit, & adducit qvasdam rationes
qvibus illud adstruere conatur. Præ-
cipua est hæc; qvod Pharaonis filia, cum
Ægyptia esset, Ægyptiacè quoque lo-
cuta est, non Hebraicè. Sed aliud o-
stendit Celeber. Pfeiffer in Dub. vexa-
tis, hoc nomen non accepisse Mosen
à Filia, sed potius, à matre propria,
idqve ex connexione textus elicit, ubi
יְהוָה מֵשֶׁה per plusquam per-
fectum reddit, hoc modo: & vocaverat
nomen ejus Mose, scilicet mater ejus.
v. Dub. Vex. p 214 à radice יְהוָה He-
breas deducunt plurimi Theologi & Phi-
lologi. Nec absurdum omnino esse o-
stendit Osiander, filiam hanc didicisse
lingvam Hebræam, si evictum esset ab
ipsa factam esse impositionem nominis.
Dietericus in Antiquitatibus Biblicis, sta-
tuic

tuit hujus vocis significationem posse referri ad lingvam Hebræam & Ægyptiacam, vide p. 238. Sic existimat Aben. Esra. *Forsan didicit filia Pharaonis lingvam nostram aut quæsivit de illa.* Hinc perspicuum est, qvid de Caballistarum curiositate sit judicandum qvi לְשׁוֹן per anastrophen idem esse dicunt ac שָׁם ipsum nomen potens, celebre ac magnum.

§ V.

De sapientia Mosis nonnulla dicenda sunt, qvæ ab ipso spiritu DEI commendatur Actorum 7 v. 22. καὶ επειδέντη Μωϋς πάση σοφίᾳ Αἰγυπτίων. Hoc factum nō sine singulari DEI providentia accipiendum esse ostendit Dietericus in Antiquit: cuius hic adscribam verba: *ibi DEUS excitavit Mosen literis instructum, ut propriis eorum libris eorum superstitiones oppugnaret.* Nec dicendum est Mosen eruditum fuisse in Magia illa Ægyptiorum; qvod qvidam veriti non sunt affirmare. Potiori jure verba ipsa sunt accipienda de literis Ægyptiorum,

& de exercitiis vel disciplinis liberalibus, qvæ cum ipsa pietate non pugnant. Cujusmodi vero fuerit sapientia illa, libet disqvirere: nonnulli tradunt fuisse Geometriam, Astrologiam & reliqvas disciplinas Philosophicas, dicuntur qvippe Ægyptii primi invenisse Geodesiam, qvia ad distingvendos agrorum terminos, inundatione qvotannis confusos eam excolere primum ipsis necessarium fuerit. Insignis aliàs fuit Ægyptus doctrina Hieroglyphica, qvæ ipfos agnoscit auctores. Hæc & plura alia fuisse traduntur qvæ salva honestate Moses addiscere potuit. Ex his tamen non inferendum est, Mosen Magiæ quoque vocasse, cum alienum illud fuisse ab ingenio ipsius qvivis intelligat & rectius à piis parentibus edocatum omnino fuisse non dubitemus. Tam noxiū itaque & detestandum facinus Mosi non est affingendum. Qva in re turpiter hallucinatur Plinius, qui non dubitat asserere Mosen fuisse Magum. Eodem mendacio Berosum delectatum fuisse

acce-

accepimus, qvanquam à nonnullis sup-
posititia habeantur Scripta ipsius. Imo
plures ex veteribus Mosen ex ordine
Astrologorum rejecerunt & divinato-
rem fuisse finxerunt, similem Magis
Periarum, Chaldæorum & Ægyptiorum.
Aliud demonstrat Doctiss. Dietericus in
Antiq. & multo laudabilius sensisse fa-
cerdotes Ægyptios de Mose a qvibus
Diodorus Siculus intellexisse se scribit,
omnium Legislatorum primum fuisse
αὐτοῖς καὶ τῇ ψυχῇ μέγαν, καὶ τῷ βίῳ οὐκ
νόμιτον. Vide Antiq: Diet. ad Gen. 41. v. 8.
Apud prophanos innotuisse commemo-
rant, antiquitatum Scriptores, Mosen
sub nomine Bacchi, qvia omnia ea quæ
de Baccho libero Patre prodita sunt
convenire videntur cum ipso Mose.
Bacchus dictus fuit ὑδορεὺς, Βιμῆτωρ,
plura alia attributa videri possunt a-
pud Osiandrum in Exod. Dieter.
in Antiq. p. 752, Ursinum in Ana-
lectis Sacris. Vossium de progressu
Idololatriæ.

§. VI.

Circa tractationem argumenti nostri non injucunda visa est qvæstio, an Moses fuerit primus literatrum inventor & Antiquissimus Scriptor? Adfirmant qvidam utrumque hoc ducti ratiocinio, qvod nullum extet scriptum antiquius. Sed hoc argumento illud non obtinent hujus sententiæ Patroni, ea quidem ratione est Moses antiquissimus Scriptor, non absolute, sed inter eos qui extant it. qvit Celeber: Pfeiff. in Dub. Vexat. Num. 21. v. 15. Dispiciendum nobis est, num prima literarum & scriptoris origo Adamo vel Mosi sit adscribenda? Qui Mosi hunc honorem deferunt, existimant Deum, cum vellet doctrinam cœlestem scripto ad posteritatem transmittere, nobilissimam hanc artem Mosi inspirasse. Suam opinionem stabilire ac fulcire conantur tali argumento: Si literæ ante tempora Mosis in usu fuissent, absqve dubio Moses auctoris tam celebris in scriptis suis fecisset mentionem, memorat enim

enim rerum aliarum inventores, qvæ longissimè infra laudes literarum habendæ sunt, Qvod cum non fecerit Moses, hinc concludunt primam literarum inventionem Mosi originem debere. Sed decantatum est illud, ante Mosis tempora usum literarum viguisse, nec ex hac argumentatione id seqvitur, qvod ipsi intendunt. Multæ sanè sunt rationes qvæ aliud svadent, & videri possunt, apud Pfeifferum in Dub. Vex: & alios. Sane Adamum inter plurimas easq; cœlestes animi dotes etiam literas edoctum fuisse consentaneum videtur esse veritati, & licet concedendum esset ipsum initio creationis suæ immediate a DEO non accepisse literarum notitiam, tamen ad earum inventionem tandem devenisse censendus est, cum ultra novem secula vixerit. Quanqvam in his cuivis suo sensu abundare liceat, interim tamen dicimus eam nobis videri convenientiorem opinionem, qvæ literas a Mose non fuisse inventas statuit, sed ante ipsius tempora jam extitisse in or-

be existimat. Reliqua qvæ dicenda
 hic essent tempus nimis angustum non
 permittit adponere, verbo dixisse suffi-
 ciat. Sacer Mosis sacerdos fuit in Midian
 ex judicio Doctissimorum virorum, quod
 etiam vox **תְּנִינָה** innuere videtur. Aita-
 tem ad annos 120 produxit. Ex hoc nu-
 mero 40 in Aula Ægyptiaca, totidem
 in exilio Midianitico transegit. Tandem
 absolutâ ætate jussu Dei montem Pisga
 ascendit, ibique ipsius Dei cura sepul-
 tus commemoratur. Josephus in Antiq.
 hunc ascensum peractum tradit inter
 communescastrorum planctus & in illa
 processione funerali sequtam Mo-
 sen fuisse universam mul-
 titudinem.

SOLI DEO GLORIA.

